

אבי עתניאל : שנת־אור אחת

כשבא לשם היה הכל זר לו. אמא ואבא נשאו אותו עד לקומה השלישית, לדירתה של הגברת שטרן. את הגברת שטרן לא אהב מן הרגע הראשון. לא אותה ולא את כלבה הקטן. חדרו היה מלא מדי, מלא רהיטים מזורזים שלא ראה כמותם, ווילונות כבדים. הגברת שטרן הראתה את החדר. אבא ואמא היו מרוצים. הם כבר ראו את הדירה לפני כן, כאשר החליטו לשכור בשבילו את החדר בדירתה של הגברת שטרן. הרופא אמר כי אווירה היבש של ירושלים ייטיב לבריאותו, וכך החליטו אבא ואמא יום אחד להעבירו לירושלים. לא שאלו את פיו. לעולם אין שואלים את פיו. רק מחייכים אליו בעצבות ומצפים להכרת־טובה מצדו. ובכל־זאת כבר היה בן עשרים־ושמונה, חשב, ומוטב היה לשאול את פיו בטרם ייעשה דבר. החדר היה זר ורהיטיו היו עוינים אותו בחשאי. הגברת שטרן חייכה אל אבא ואמא במתיקות והוא הביט בחדר שמן־הסתם נגזר עליו לבלות בו את חייו, עד יומו האחרון, אם לא ישנה הרופא את דעתו לפתע.

אמא הוציאה מן המזוודות את אלבום הזהבים שלו והניחתו בזהירות על השולחן הגדול. השולחן היה מכוסה מפה כהה ומצויצת, עתירת־גדילים. כאילו היה חפץ שמסיעים ממקום למקום, חשב, ומניחים אותו במקום שרוצים. אמא נפנתה לסדר את חפציו בארון. הביט באלבום הזהבים ונפשו נקעה ממנו. לא אמר דבר לאבא אף לא לאמא. אמא אמרה לו: „אוסף הזהבים שלך הוא האוסף היפה ביותר בעיר לם“, ואבא אמר: „נשלח לך תמיד זהבים חדשים לאוסף. תכתוב בכל שבוע איך אתה מרגיש“. הגברת שטרן הזקנה הרימה את כלבלבה על זרועותיה וליטפה את שערות המתולתל: „הוא ירגיש פה נהדר, אני אומרת לכם. יש פה אוויר, אין בתים בסביבה. הוא יבריא כאן!“ כלבה הקטן היה דומה לעכבר יותר מאשר לכלב. היו לו רגליים קטנות וזנב קצוץ. גופו היה ארוך הרבה מן הרגיל ועיניו היו קטנות ומימיות.

הוריו רצו ללכת והוא ראה שהם מהססים. לא נעים להם ללכת להם ולהשאירני כאן, חשב, לבדי, במקום זר, עם הזקנה הזאת. אמא הסבה את פניה. שתבפה, חשב, שתבכה. אבא ניגש אליו ואמר לו: „תראה, אתה בחור גדול. עם בחור בן עשרים־ושמונה אפשר לדבר כמו גבר אל גבר. קשה לנו להיפרד ממך, אתה יודע, אבל בריאותך היא החשובה לנו מכל. תבין שלא היתה ברירה“. „אין לי שום טענות“, אמר, „שלום לכם“. אמא ואבא נעצרו ליד הדלת והוא הביט בהם מחדרו. לא ידע מה לומר. ישב על מיטתו החדשה. חפציו היו סדורים בארון והמזוודות עמדו זו על גבי זו בפנינה. זהו סוף המסע, אמר בלבו. אבא ואמא עודם עומדים בדלת. שיילכו כבר. הגברת שטרן מלטפת את כלבה המתולתל. דממת. אמא זוכרת משתו: „הגברת

שטרן, צריך יהיה להסיר את הווילונות. הרופא אמר שזה סופג אבק ומפריע לנשימה". הגברת שטרן מניעה בראשה לאות הסכמה, גם הכלב. הוא מביט בחלון הסגור. אבא אומר, "צריך לזוז". אמא הולכת. אפילו אינה נושקת לו. מקצה הפרווד דור הוא שומע את אבא עונה לה לגברת שטרן: "כשהיה בן עשר חלה. גופו חדל לגדול, רגליו..." אמא הולכת. הוא עולה על מיטתו החדשה, הזרה, הגדולה כל-כך. הוא שומע את סגירת הדלת. את צעדיהם המתרחקים במדרגות. את הדממה. קם מן המיטה וסגר את דלת חדרו. ביקש לנעול אותה, אולם הגברת שטרן שמעה ודפקה על הדלת בבהלה. פתח. היא אמרה לו שלא צריך לסגור את הדלת על מפתח. היא אמרה שאחר-כך אי-אפשר לפתוח את זה ויש צרות. ובכל-זאת רצה להתפשט. הוא אינו עונה לה. היא אומרת לו שלא צריך לכעוס ככה תמיד, "פה תרגיש טוב, תבריא", כך היא אומרת. אחר-כך היא הולכת ומפזמת לכלבה שירים בגרמנית. כמה הוא שונא כשהיא מפזמת לכלבה שירים בגרמנית. למחרת הביאה לו הגברת שטרן את ארוחת-הבוקר לחדרו. לא טעם דבר. החדר היה מלא, מלא מדי, כמעט לא היה מקום בשבילו בין הרהיטים הכבדים. עם הזמן הרגיש איך נוכחותו הולכת וכובשת לעצמה מרחב-מחיה והרהיטים הולכים ומצטמרים, קימ, הולכים ומאבדים את שליטתם בחדר, עד שהפכו סתמיים וחסרי-משמעות. אז נראה היה לו כי טוב יהיה אם לא יבואו אבא ואמא לבקרו.

דליה, נכדתה הקטנה של הגברת שטרן, היתה באה לבקרו לעתים קרובות. היתה באה עם כמה מחבריה וחברותיה הקטנים. הם היו יושבים סביבו על מיטתו והוא היה מראה להם את אוסף הוזהבים הגדול שלו. אולם במשך הזמן נתברר לו כי אין הם מתעניינים באוסף הוזהבים. בחשאי היו שולחים מבטים ומצחקקים ביניהם ושואלים שאלות לא-נעימות. ידע כי אין הם מתעניינים באוסף הוזהבים שלו אלא במראה גופו. אמר לגברת שטרן כי אינו מעוניין עוד בביקורים של דליה וידידיה הקטנים. מאז הניחו לו לבדו בחדרו. אמו היתה באה לעתים ומביאה לו זהבים חדשים. היתה יושבת על שפת מיטתו ומביטה בו בעצב, הוא לא אהב זאת. היה מסב את עיניו ממבטיה, עונה על שאלותיה בקיצור ומחכה שתסתלק.

בלילה היה זה קשה. בייחוד בגלל חלום הנמלים. לילה-לילה היה חלום זה חוזר ופוקד אותו. המון נמלים ענקיות היו רוחשות בחדרו, נמלים ענקיות כאלו המצויות באפריקה. הן היו זוחלות בשורות ארוכות על הקירות ובאות על רגליו. היו מכרסם-מות את הבשר ועושות בו נקבים ומחילות ארוכות. רגליו היו הופכות שתי כברות מדולדלות. היה חש איך הנמלים זוחלות בתוך רגליו ועוקצות אותן כל הלילה. זה היה קשה מאד. סיפר לגברת שטרן, אבל היא רק אמרה: "החלומות הם הבלים".

בעד החלון הגדול שבחדרו היה מביט במגרש ממול, במורד העמק. בנו שם בנין. החלון היה סגור תמיד היטב. הגברת שטרן סגרה אותו והוא אינו יכול להגיע עד לידיה הסגירה. היה יושב ובדק את אלבום הוזהבים שלו. היה ממיין אותם על-פי גוניהם, מן הפכה אל הבהיר, את העמודים האחרונים אהב ביותר. היו אלה הוזהבים הבהירים ביותר. צהובים כעין הלימון, צבע דהה כזה. היה מחליק אותם בגב אצבעו

עד שהיו מתקערים. היה מעמיד אותם כנגד האור והם היו משנים את צבעם ומתבררים עוד יותר. אלה הבהירים היו רגישים מאד לאור. היה יום בהיר ושקוף. מבעד לזרב שלו היה האור מתעדר ונעשה דק מאד וחמים, כמעט החליק מבין אצבעותיו ועף החוצה בעד השמשה הסגורה, ומתרום עד השמש. היה משחק בו בנייר-הזהב הקטן. היה מרפה אצבעותיו והנייר היה חושב להשתחרר, נע כלשהו ומשמיע איושת נחושת צייצנית, היה כמה כולו אל האור, אל החוץ. אראז היה מהדק אצבעותיו חוק-חוק, והזהב היה נכנע, מציית ונאלם.

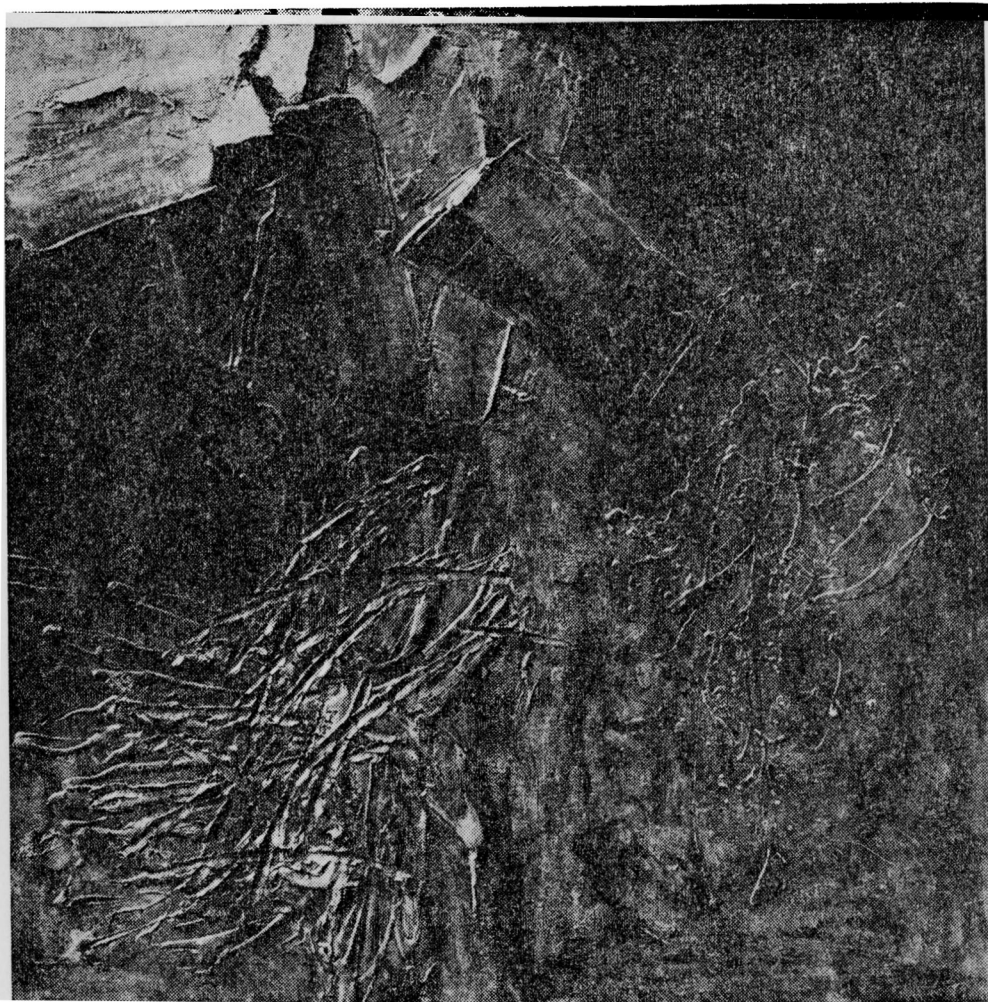
לפתע שמע קול צעקה בחוץ: „אליעזר!“ זה היה שמו. מישוהו קרא בחוץ בשמו. זרם מזור עבר בגופו. „אליע — — — זר!“ צעק הקול בחוץ. הוא התרומם מעל כסאו, סגר את האלבום והלך אל החלון. ראה את קצהו של הבנין הנבנה על המגרש. אולם האנשים היו למטה, על האדמה. גרר את הכיסא אל החלון ועלה עליו. למטה היו האנשים. הם סחבו דליים של עיסת ביטון, ואחד עמד ליד מכונה ועיקם מוטות ברזל בקצותיהם. מכונת העירבול עמדה בירפתי המגרש וכמה אנשים עמדו סביבה, שפכו אל תוכה חמרים שונים וקלטו את העיסה בדליים.

„אליעזר“ צעק אחד מהם. מן הבנין הגיח ראשו של אדם שצעק: „כן!“ הם דיברו ביניהם, אולם הוא לא שמע דבר. החלון היה סגור. הגברת שטרן אמרה שהחלון צריך להיות סגור תמיד. הוא עמד על הכיסא והתבונן באנשים העובדים. יש שם מישוהו שקוראים לו אליעזר, חשב, אליעזר זה גם שמי. החליט לחכות עד שאליעזר ייצא מן הבנין ויוכל לראותו. זה נמשך זמן רב ורגליו עייפו מרוב עמידה. אליעזר יצא. עכשיו ראה אותו. היה זה אדם גבוה למדי, רחב, שחור-שער, פניו מלאים ושזופים ותנועותיו זריזות. הוא קפץ בין הקורות וגיגיות הסידי הגדולות. הוא היה חזק.

כך עמד יום-יום ליד החלון, על הכיסא. היה מביט בפועלים ובאליעזר. זה מעניין מאד לראות איך בונים בית. לא קל היה לו לעמוד כך יום תמים על הכיסא. רגליו חלשות מאד. בידיה היה נצמד אל משענת הכיסא כדי להקל על רגליו ממשקל גופו. ידיו דווקא חזקות היו. הוא למד להכיר את אליעזר. בבוקר השפם היה בא עם הפועלים הראשונים. במחסן היה מחליף את בגדיו, יוצא בבגדי-עבודה לבנין. הגברת שטרן אמרה שהבנין יהיה גבוה מאד ויעצור את הרוחות, שהיו מיללות ודופקות על החלונות כל הלילה. לעת-עתה היו לבנין שלש קומות בלבד. אליעזר היה מתרוצץ תמיד סביב הבנין, פעלתן היה הרבה יותר מכל שאר הפועלים.

„אליעזר!“ היו קוראים לו לעתים קרובות, והשם הזה הנצעק בחוץ היה מעביר בו צמרמורת של שמחה. הוא היה דופק על שמשת החלון וצועק בכל כוחו: „כן, הנה אני! אני פה, מאחרי החלון של הגברת שטרן! אליעזר! אליעזר!“ אולם איש לא היה שומע אותו. רוח חזקה היתה בחוץ וקולו היה חלוש מאד, למרות מאמציו. החלון היה סגור. הגברת שטרן אמרה שהחלון צריך להיות סגור תמיד.

בשעת הצהריים היו הפועלים יושבים לאכול ליד המחסן. אליעזר היה יושב בתוכם ומשוחח אתם בעלילות. היה מניע בידי עירנית ולועס בפה פתוח. מאד ביקש לדעת

מיכאל ארגוב: „שוב יש חיים“

מה הם מדברים ביניהם. כולם היו מדברים ואוכלים, אוכלים ומדברים. הוא היה עומד על הכיסא ליד החלון ומביט בהם ארוכות בהתרגשות. הגברת שטרן אמרה שלא צריך לצעוק ככה מן הדירה. היא אמרה שזה לא יפה. אבל הוא לא רצה לצעוק. רק כשהיה שומע שצועקים „אליעזר“ היה מאבד את עשתונותיו. היה שוכח הכל. דופק היה על השמשה בכוח רב וצועק בכל כוחו: „אליעזר! אליעזר!“ הגברת שטרן אינה מבינה זאת.

אחרי מנוחת הצהריים היו הפועלים קמים. אליעזר היה סוגר את תרמילו ומניחו במחסן. היה יוצא משם בצעדים זריזים והולך אל הבנין. הקימו שם פיגומים. רשת מופלאה של קורות נטוותה על קירות הבנין. קרשים מכאן וקרשים משם נשתרגו זה בזה ושלחו זרועות לכל עבר, טיפסו ותמכו זה את זה. מיום ליום גבהו והלכו. הוא היה הולך וגבוה מיום ליום, מעפיל עם הבנין ועם הפיגומים. כבר לא היה צורך בכיסא. יכול היה לראות בעמידה על רצפת חדרו ליד החלון. אולם הוא רצה לראות גם את האדמה.

יום אחד באו אמא ואבא לבקר. הגברת שטרן סיפרה להם הכל. אבא כעס. אמא שאלה על הזהבים. אמר לה שפבר חדל מהתעניין בהם. אמא הביטה בו משתאה ונוגה. אמר לה: „בחור בן עשרים־ושמונה וחצי לא צריך להתעסק בזהבנים. זה ענין לילדים קטנים“. אבא שאל מדוע הוא צועק ודופק על החלון. לא ענה. אבא דרש תשובה. סירב. אבא כעס. אמא אמרה, „לפחות תדפוק חלש על החלון ואל תצעק בקול רם“. אמר לה: „בין כה וכה אף אחד לא שומע בחוץ. הגברת שטרן סגרה את החלון ואמרה שהחלון צריך להיות סגור תמיד“. אבא אמר: „הגברת שטרן שוכבת לנוח אחרי־הצהריים והיא מתעוררת בבהלה בגלל הדפיקות והצעקות. הגברת שטרן היא כבר אשה זקנה“, אמר אבא, „היא צריכה לנוח ואסור להפריע לה. היא כליכך עדינה, הגברת שטרן“, אמר אבא. „אתה יודע שאף אחד לא רצה לקבל אותך“.

לא ענה. לא הביט בעיניו של אבא. אבא אינו מבין. הוא אינו מבין איך זה כשאתה שומע את שמך נצעק בחוץ. הגברת שטרן אינה עושה טובות. היא מקבלת הרבה כסף מאבא. אמא לא אמרה דבר. רק החניקה את האנחות שעמדו בה זה זמן רב וידיה נקמצו בחזקה על כיסוי המיטה. היא לחצה בחזקה את הבד הצבעוני, גם לאמא יש כוח רב בידיה. כל הזמן חיכה שיילכו. הוא הפסיד את כל היום בגללם. אולם הם ישבו, שניהם, על המיטה, והוא על הכיסא. הביטו בו ולא אמרו דבר. קם והלך אל החלון שלו. הביט החוצה. אולם הוא לא יכול היה להביט כדרך שהוא מביט תמיד. מפני שהם ישבו על המיטה, מאחוריו, והביטו בו. לבסוף קמו. אבא תמך באמא. בפרוודור הסתודרו עם הגברת שטרן. הפעם לא האזין לשיחתם מבעד לחור המנעול. חיכה עד שייצאו מן הבית.

כשיצאו כבר היה מאוחר לפנות־ערב. אחרוני הפועלים כבר עזבו את הבנין. הביט שעה ארוכה בבנין הריק. דמותו הביטה בו מן השמשה. רוחות עזות ייללו בחוץ ודפקו על החלון. הבנין החדש עדיין לא עצר את הרוחות. זכר שזה זמן רב לא

פקד אותו חלום-הנמלים הנורא. כמה זמן עבר מאז? לא ידע. הרבה. אולי שנה. שנת-אור. לא. שנת-אור זה מרחק, אבל זה גם שנה. כלומר זמן. צריך לשאול את הגברת שטרן. חשכה החלה לרדת והוא עמד על כיסאו. ידיו נצמדות אל דמותו שעל השמשה, ולא ידע מה לעשות. חיכה, אולי ייצא אליעזר פתאום מתוך הבנין הריק.

התרומם על קצות אצבעותיו ונגע בידית החלון, החלון הסגור תמיד. ניסה לשוב אותה, אולם היא היתה נעולה חזק מאד ואי-אפשר היה לפתוח את החלון. איבד את שיווי-המשקל והכיסא התנועע על צדו. רגליו היו חלשות מאד. נצמד אל השמשה והכיסא חזר למקומו. ירד ורגליו רעדו. נשכב על המיטה ולבו דפק חזק ומהר מאד.

השכם בבוקר קם. ראה אותם באים אל הבנין. גם אליעזר. החליף את בגדיו ויצא אל הפיגומים. הוא החל לדפוק על השמשות. אף פעם לא קרה לו כדבר הזה בבוקר. תמיד היה עושה זאת אחרי-הצהריים, בשעות המנוחה של הגברת שטרן. בכוח רב הלם על השמשה. הוא טיפס בזריזות על הפיגומים, הרגיש כי יחד עמו הוא מסתחרר מן הגבהים, כך, תלוי בין שמיים וארץ. האנשים היו קטנים כל-כך ומערבל-הבטון השמיע נהמות קצובות ורחוקות. הוא העפיל לגובה הבנין והוא צעק: „אליעזר! אליעזר!“ לפתע הפנה אליעזר את ראשו. הוא שומע אותי, הוא שומע אותי, חשב. „אליעזר! אליעזר!“ אליעזר הפנה את ראשו וכל גופו פירפר באוויר. רגליו רעדו. הוא היה קופץ באוויר ומנפנף בזרועותיו. הוא דפק על השמשה בכוח, ועל מסגרת החלון. אליעזר מרחף באוויר.

ההוא שכב על האדמה. כל הפועלים התקבצו סביבו. רצו מכל קצות המגרש. הוא התרומם על קצות אצבעותיו ונגע בידית החלון. ההוא שכב על הארץ ואי-אפשר היה לראותו. כולם הקיפו אותו בפנים מבוהלים ובתנועות נואשות. הוא סובב את הידית בכוח ועמד איתן על קצות אצבעותיו. הוא נגע בידית החלון. היא הסתובבה. ההוא שכב על הארץ. אט-אט הסתובבה הידית עד שנשתחרר סגור החלון. פתח את החלון ואוויר קר מאד וטרי נשב על פניו בכוח רב. מישוהו הרים אותו לאט-לאט מן האדמה וכל הקולות היו חזקים כל-כך ותוקפניים. הוא הוציא את ראשו ומחצית גופו מן החלון. שמע את קולו זועק מפאבים ופני האנשים היו חיורים מאד. החלון פתוח וראשו החוצה. נשאו אותו מחוץ למגרש.

הגברת שטרן נכנסה. היא נבהלה בגלל החלון הפתוח. הורידה אותו בכוח מן הכיסא וסגרה את החלון. שכב על המיטה והיה חלש מאד.

בלילה חזר אליו חלום-הנמלים. כל הלילה רחשו ברגליו והציקו לו. בבוקר לא רצה לקום והגברת שטרן הגישה לו ארוחת-בוקר. לא טעם דבר והגברת שטרן כעסה ואמרה שתתקשר אל אבא אם ימשיך בדרך זו. שכב כל היום. למחרת הציץ מן החלון. ההוא לא היה שם. שבוע שלם לא היה שם. הרבה שבועות לא בא. מעולם לא ראהו שוב ולא שמע עוד את שמו נצעק בחוץ.

אותו יום פתח את אלבום הזהבים שלו. הדפים היו מאובקים. בעמוד האחרון היו הזהבים האהובים עליו ביותר, אלה הבהירים, הדהויים, המרשרשים. בצהריים נכנסה הגברת שטרן והביאה לו תיבת סוכריות, מתנה מאמא ואבא ליום הולדתו העשרים־ותשעה. גברת שטרן אמרה: „עכשיו אתה גדול באמת. בן עשרים־ותשע אינו ילד קטן“. היא חייכה חיוך של נזיפה, אולם חיוך טוב־לב. רצה לחבק אותה, לאמץ אותה חזק אל לבו, את האשה הזקנה הזו. אבל היא רק מסרה לו את תיבת הסוכריות. הסיר מעל הקופסה את ציפוי הגייר השקוף והרים את המכסה. כל הסוכריות היו עטופות ניירות־זהב בהירים ודהויים, כצבע האור, כאלה אשר אהב.